

A Megjelenéssel Kapcsolatos Szociokulturális Attitűdök Kérdőív hazai alkalmazásával szerzett tapasztalatok

CZEGLÉDI EDIT^{1*} – PÁL EDIT² – BARTHA ENIKŐ³

¹Semmelweis Egyetem, Magatartástudományi Intézet, Budapest

²Magyar Pszichológiai Társaság, Budapest

³Apor Vilmos Katolikus Főiskola, Vác

(Beérkezett: 2014. december 22; elfogadva: 2015. április 14.;

online megjelenés dátuma: 2015. június 17.)

Elméleti háttér: A multifaktoriális etiológiai háttérrel rendelkező evészavarok szociokulturális magyarázóelméletei nagy szerepet tulajdonítanak a megjelenéssel kapcsolatos szociokulturális hatásoknak és a megjelenés szociokulturálisan meghatározott standardjai internalizációjának. *Cél:* A vizsgálat célja a Megjelenéssel Kapcsolatos Szociokulturális Attitűdök Kérdőív (Sociocultural Attitudes Towards Appearance Questionnaire-3 – SATAQ-3; Thompson és mtsai, 2004) magyar nyelvű változata faktorstruktúrájának tesztelése és a megjelenéssel kapcsolatos szociokulturális attitűdök egyes testképzavarokkal való kapcsolatának egy komplex modell keretében történő felmérése volt. *Módszerek:* A keresztmetszeti, kérdőíves kutatás résztvevői gimnazista lányok és főiskolai hallgatók voltak ($n = 198$, átlagéletkor: 18,7 év, szórás = 2,82 év). Mérészközök: önbeszámoló útján nyert testtömeg és testmagasság, SATAQ-3, Evési Zavar Kérdőív. *Eredmények:* A SATAQ-3 kérdőív konfirmatív faktoranalízise nem zárult kielégítő eredménnyel ($\chi^2(399) = 861,3$, $p < 0,001$; CFI = 0,831; TLI = 0,815; RMSEA = 0,077). Az exploratív faktoranalízis eredményei szerint a négyfaktoros megoldás illeszkedése közelítette az elfogadhatót ($\chi^2(321) = 612,0$, $p < 0,001$; CFI = 0,893; TLI = 0,856; RMSEA = 0,068). Az Információ és a Nyomás skálák tisztán megjelentek, az Internalizáció-általános skála tételei egyazon faktoron töltődtek, azonban az Internalizáció-kisportolt skála tételei jelentős keresztöltődést mutattak ezen a faktoron. A skálák belső megbízhatósága megfelelőnek bizonyult. Az életkor és a testtömegindex kontrolljával végzett útelemzés eredményei szerint a média felől érkező, a karcsú testideál elérésére irányuló észlelt nyomás a karcsú testideál internalizációján keresztül testi elégedetlenséghez és karcsúság iránti késztetéshez vezet. A médiából érkező információ szubjektív fontossága és a karcsú testideál internalizálása között az észlelt nyomás mediátor szerepet tölt be. *Következtetések:* A SATAQ-3 kérdőív magyar változata megbízható, validitása ígéretes, ezért érdemesnek tartjuk bevezetni a hazai kutatásba. Útmodellünk eredményei az evészavarok prevencióját elősegítő intervenciók pontokat villantanak fel.

Kulcsszavak: megjelenéssel kapcsolatos szociokulturális attitűdök, Sociocultural Attitudes Towards Appearance Questionnaire-3 – SATAQ-3, testképzavar, faktoranalízis, útelemzés

---

* Levelező szerző: dr. Czeglédi Edit, Semmelweis Egyetem, Magatartástudományi Intézet, 1089 Budapest, Nagyvárad tér 4. E-mail: czedit@gmail.com

1. Bevezetés

Az elmúlt évtizedekben intenzív kutatás irányult a testkép- és evészavarok kialakulásában és fennmaradásában szerepet játszó tényezők azonosítására. Az erre irányuló törekvés elősegíti a prevenció és a terápia hatékonyságának növelését (Thompson, van den Berg, Roehrig, Guarda, & Heinberg, 2004). A multifaktoriális etiológiai háttérrel rendelkező testkép- és evészavarok szociokulturális magyarázóelméletei nagy szerepet tulajdonítanak a külső megjelenéssel kapcsolatos szociokulturális hatásoknak és a megjelenés szociokulturálisan meghatározott standardjai internalizációjának (Fitzsimmons-Craft, 2011; Heinberg, 2000). A jelenlegi trend a nők esetében karcsú, a férfiak esetében pedig sovány, ámde izmos testalkatot ír elő (Furnham, Badmin, & Sneade, 2002). Újabban azonban a média által közvetített, ideálisnak tartott női test ismérvei között a karcsúság és a dús keblek mellett megjelent a sportos, tónusos testalkatra vonatkozó kíváncsi is (Thompson és mtsai, 2004). A külső megjelenéssel kapcsolatos szociokulturális hatások közül kiemelten vizsgált terület a szülők, a kortársak és a média hatása (pl. Keery, van den Berg, & Thompson, 2004; Myers & Crowther, 2007). Úgy tűnik, hogy a tömegmédiá a külső megjelenéssel kapcsolatos szociokulturális standardok leginkább potens és átható közvetítője (Thompson & Heinberg, 1999). A hirdetések és az ideálisnak tartott test médiamegjelenítése nemcsak a fejlett, hanem a fejlődő országokban is fokozzák a testtel való elégedetlenséget és az evészavarok kockázatát a serdülők és a felnőtt nők körében (Madanat, Hawks, & Brown, 2006).

A külső megjelenés standardjainak elérésére irányuló szociokulturális nyomás, mint amilyen a média, a kortársak, a szülők, a tanárok, illetve a partner részéről érkező elvárások, kommentárok, példák, attitűdök kulcs szerepet játszhatnak a testideálok belsővé tételében. A karcsú testideál internalizációja a vonzóság szociokulturálisan meghatározott standardjának belsővé tételét, elfogadását, helyeslését, és az ezen testalkat elérése érdekében folytatott erőfeszítéseket jelenti (Thompson & Stice, 2001). Ez azonban testtel való elégedetlenséghez vezethet, ugyanis az irreálisan karcsú test a legtöbb nő számára valójában elérhetetlen (Thompson & Heinberg, 1999). A testi elégedetlenség viszont a testsúly csökkentésére irányuló erőfeszítéseket indukálhat, amelynek az elhízásra hajlamosító, ún. obezogén környezetben (Lake & Townshend, 2006) adaptív formái (pl. egészségtudatos étkezés; rendszeres, mérsékelt intenzitású testgyakorlás) mellett maladaptív formái is léteznek, mint amilyen például a szélsőséges diéta, illetve testedzés, a purgálás vagy akár a dohányzás (pl. Neumark-Sztainer, Paxton, Hannan, Haines, & Story, 2006; Vander Wal, Gibbons, & Grazioso, 2008). A maladaptív testsúlykontrolláló viselkedésformák tartós alkalma-

zása viszont az evészavarok megjelenésének rizikófaktora. A testtel való elégedetlenség emellett számos további kedvezőtlen pszichológiai következménnyel is járhat, mint például negatív affektivitás, alacsony önértékelés vagy a depresszió.

A külső megjelenés média által közvetített szociokulturális standardjai (karcsú, illetve sportos testideál) internalizációjának legszélesebb körben használt mérőeszköze a Megjelenéssel Kapcsolatos Szociokulturális Attitűdök Kérdőív (Sociocultural Attitudes Towards Appearance Questionnaire, a továbbiakban SATAQ kérdőív). A SATAQ kérdőívet eredetileg Heinberg, Thompson és Stormer (1995) dolgozta ki, majd Cusumano és Thompson (1997) módosította (SATAQ-R). A kérdőív újabb változata a 30-tételes SATAQ-3, amely Thompson és munkatársai (2004) nevéhez fűződik. A külső megjelenéssel kapcsolatos médiahatásokat immáron négy dimenzió mentén megragadó kérdőív a karcsú és a sportos testideál internalizációjának mérése mellett a megjelenéssel kapcsolatos, médiából (TV, mozi, magazinok) érkező információk szubjektív fontosságának mértékét és a médiából érkező, a testideál elérésére irányuló észlelt nyomást is operacionalizálja.

A kérdőívet számos nyelvre adaptálták, és faktorstruktúrájának tesztelése is több ízben megtörtént. Az eredeti SATAQ-3 egyenes irányú tételből állt. A pszichometriai elemzést és a faktorstruktúra tesztelését követően utólag módosították nyolc tétel irányát, a válaszbeállítódásból adódó torzítás kiküszöbölésére. Thompson és munkatársai (2004) megbízhatónak találták az ily módon megváltoztatott skálákat, ezért az idézett forrásműben a fordított irányú tégeket tartalmazó változatot tették közzé.

Ugyanakkor a SATAQ-3 faktorszerkezetének vizsgálata olykor a kizárólag egyenes irányú tégeket tartalmazó változaton történt. Erre példa Madanat és munkatársai (2006), illetve Calogero, Davis és Thompson (2004) tanulmánya.¹ Az előbbiben a kérdőív arab nyelvű változatát jordániai nők mintáján tesztelték. A főfaktorelemzés eredményeképpen az eredetivel azonos faktorstruktúra bontakozott ki és nem mutatkozott számottevő keresztöltődés. A skálák belső megbízhatósága elfogadhatónak bizonyult (Madanat és mtsai, 2006). Calogero és munkatársai (2004) serdülőkorú és felnőtt evészavaros női páciensek mintáján főkomponens-elemzéssel négyfaktoros megoldást találtak, azonban egyedül az Információ skála tetelei nem mutattak jelentős keresztöltődést, és az Internalizáció-kisportolt skála egyik tétele lényegesen nagyobb faktorsúllyal szerepelt az Internalizáció-

---

¹ Arról, hogy a példaként említett vizsgálatokban valójában a SATAQ-3 eredeti, kizárólag egyenes irányú tételből álló változatával dolgoztak, Markland és Oliver (2008) tanulmányából értesülhettünk.

általános faktoron, mint a saját faktorán. A skálák belső megbízhatósága ez esetben is elfogadhatónak bizonyult.

Warren, Gleaves és Rakhkovskaya (2013) az USA-ban, ugyancsak nőkkel végzett vizsgálatukban négy etnikai csoportot elkülönítve folytatták le elemzéseiket. Főfaktorelemzésük eredménye mind az európai-, mind az afro-, mind a latin-, mind pedig ázsiai amerikai almintán alátámasztotta a négyfaktoros struktúrát, azonban a két internalizáció skála 1-1 tétele nem töltődött konzisztensen a saját faktorán valamennyi csoportban. A kérdőív skáláinak belső megbízhatósága megfelelő volt. Swami (2009) maláj nőkkel folytatott kutatásának eredményeképpen azonban csak az Internalizáció–kispórtolt faktor rajzolódott ki tisztán. Bár az Információ skála legtöbb tétele egyértelműen a saját faktorához sorolódott be, az Internalizáció–általános skála és a Nyomás skála tételei egyazon faktoron töltődtek.²

A feltáró elemzések mellett megindult a SATAQ-3 faktorszerkezetének megerősítő vizsgálata is. Markland és Oliver (2008) közölt elsőként konfirmatív faktoranalízissel kapott eredményeket, méghozzá a kérdőív fordított tételeket is tartalmazó változatának alkalmazásával. Az Egyesült Királyságban élő nők mintáján végzett kutatás eredményeként kapott illeszkedési mutatók alátámasztották ugyan a kérdőív eredeti, négyfaktoros struktúráját, azonban az adatok részletesebb áttekintése rávilágított az Internalizáció–kispórtolt skála egyik tételének problematikus voltára. A skálák belső megbízhatóságát ez esetben is megfelelőnek találták.

Az újabb vizsgálatokba már a másik nemet is bevonták. Wheeler, Vaszar és Hale (2011) egyetemi hallgatók mintáján tesztelték a SATAQ-3 faktorszerkezetét, azonban az elemzés előtt kitöröltek két tételt, amelyet a 'csinos' és 'sovány' kifejezések miatt a női nemre specifikusnak ítélték. A 28-tételes változat konfirmatív faktoranalízise mindkét nem esetében gyenge illeszkedési mutatókat eredményezett, amelynek hátterében a szerzők érvelése szerint a fordított irányú tételek állnak. A fordított tételek törlésével a 21-tételes változat illeszkedési mutatói számottevő javulást mutattak, és a modell invarianciája alátámasztást nyert a két nem között. A skálák belső megbízhatósága ezúttal is megfelelőnek bizonyult. Legutóbb a görög változat pszichometriai elemzését közzétették, amit középiskolások mintáján végeztek el (Argyrides, Kkeli, & Kendeou, 2014). A konfirmatív faktoranalízis mind a fiúk, mind pedig a lányok almintáján alátámasztotta a SATAQ-3 faktorszerkezetét, és a skálák belső megbízhatósága is meg-

---

² Az eredmény hátterében a kulturális különbség mellett az exploratív faktoranalízis során alkalmazott eltérő rotálási mód is szerepet játszhat. Míg az idézett tanulmányokban ferdeszögű (oblimin) forgatást alkalmaztak, addig Swami (2009) derékszögű (varimax) rotációval dolgozott.

felelőnek bizonyult. Időközben kidolgozásra került a SATAQ-3 férfiakra szabott változata is, amelyben a 'csinos' és 'sovány' szavakat lecserélték az 'izmos' kifejezésre. E módosított változat konfirmatív faktoranalízise, reliabilitás- és validitásvizsgálata kielégítő eredménnyel zárult (Karazsia & Crowther, 2008).

A SATAQ-3 kérdőív magyar nyelvre adaptálását az első szerző végezte el. A magyar nyelvre lefordított változatot egy független személy visszafordította angolra, majd megtörtént az eredeti és visszafordított kérdőív összehasonlítása a magyar nyelvű változat tartalmának pontosítása, fordításának finomítása céljából. A kérdőív egyes skálái több ízben alkalmazásra kerültek hazánkban is (pl. Papp, Urbán, Czeglédi, Babusa, & Túry, 2013; Szabó, Túry, & Czeglédi, 2011). E vizsgálatokban alátámasztást nyert a skálák belső megbízhatósága, azonban mindeddig nem történt meg a kérdőív faktorstruktúrájának tesztelése. Éppen ezért a jelen kutatás céljaul ezt tűztük ki, emellett egy komplex modell keretében meg kívántuk vizsgálni a testképzavarok egyes formáinak összefüggését a külső megjelenéssel kapcsolatos szociokulturális attitűdökkel.

2. Módszer

2.1. Vizsgálati személyek és eljárás

Keresztmetszeti kérdőíves vizsgálatunk résztvevői egy vidéki tanítóképző főiskola hallgatónői ($n = 98$) és három miskolci gimnázium 10–11. osztályos diáklányai ($n = 100$) voltak. Az adatgyűjtés 2008 és 2012 között, tanóra keretében, a résztvevők informált hozzájárulásával, önkéntes módon történt. A diákok esetében a szülőktől is engedélyt kértünk, passzív beleegyezési nyilatkozat alkalmazásával. A tanulók anonim módon, a hallgatónők a Neptun kódjuk megadásával töltötték ki a kérdőívcsomagot.

A minta átlagéletkora 18,7 év (szórás = 2,82 év, terjedelem: 15–37 év). A testtömegindex (BMI) átlaga 21,0 (szórás = 3,37, terjedelem: 15,5–32,5). A válaszadók 11,0%-a Budapesten, 57,1%-a városban, 14,3%-a nagyközségben, illetve községben, míg 17,6%-a falun él. Családi állapotát tekintve a főiskolai hallgatónők 77,4%-a hajadon, 14,0%-a élettársi kapcsolatban él, 7,5%-a házas, 1,1%-a pedig elvált.

2.2. Méréseszközök

Alapadatok: rákérdeztünk az életkorra, lakóhelyre, testtömegre (kg) és testmagasságra (cm), valamint a főiskolások esetében a családi állapotra.

Megjelenéssel Kapcsolatos Szociokulturális Attitűdök Kérdőív (Sociocultural Attitudes Towards Appearance Questionnaire-3 – SATAQ-3; Thompson és mtsai, 2004; Függelék): A 30 tételből álló, egyenes és fordított irányú tételeket egyaránt tartalmazó, önjellemző kérdőív a média által közvetített, az evés és testkép zavaraira potenciálisan befolyást gyakorló szociokulturális hatásokat méri. Négy skálája a következő. A 9 tételt tartalmazó *Információ skála* azt méri fel, hogy mennyire tekinti a személy fontos forrásnak a különféle médiumokat (TV, magazinok, mozi) a vonzóságra vonatkozó információ nyerése tekintetében. A 7-tételes *Nyomás skála* azt méri fel, hogy mennyire érez a személy kényszerítő erőt a különféle médiumok irányából arra, hogy elérni törekedjék a kulturálisan meghatározott szépségideált, illetve hogy potenciálisan veszélyes viselkedéseket (pl. diétázás, testedzés) folytasson külső megjelenésének megváltoztatása érdekében. A 9 tételből álló *Internalizáció-általános skála* az irreálisan karcsú női szépségideálokat és az ezen ideálok elérésére való törekvést hirdető médiaüzenetek elfogadását és helyeslését, míg az 5-tételes *Internalizáció-kisportolt skála* a sportos, tónusos testideál elfogadását és helyeslését méri. A válaszadás ötfokozatú, Likert-típusú skálán történik az „egyáltalán nem értek egyet” (1) és a „teljes mértékben egyetértek” (5) végpontok között. A magasabb pontszám az adott attitűd nagyobb mértékére utal. A SATAQ-3 kérdőív konstrukciótvaliditása és belső megbízhatósága megfelelő (pl. Thompson és mtsai, 2004). Hazánkban Szabó és munkatársai (2011) általános iskolás, középiskolás lányokból és egyetemi hallgatóknakból álló mintán elfogadható belső megbízhatóságot találtak az általuk alkalmazott három skálán (Cronbach-alfa értékek: Internalizáció-általános skála: 0,87; Információ skála: 0,82; Nyomás skála: 0,88). Papp és munkatársai (2013) 10–16 éves serülők mintáján felvéve az Internalizáció-általános skálát, mindkét nemnél elfogadható belső megbízhatóságot találtak (a Cronbach-alfa értéke a fiúk esetében 0,83, a lányok esetében 0,88).

Evési Zavar Kérdőív (Eating Disorder Inventory – EDI; Garner, Olmstead, & Polivy, 1983; Túry, Sáfrán, Wildmann, & László, 1997): A széles körben alkalmazott, 64 tételből álló, egyenes és fordított irányú tételeket egyaránt tartalmazó, önjellemző kérdőív az evészavarokat multidimenzionális fel fogásban vizsgálja, a viselkedéses és attitűdbeli jellegzetességek mellett az előforduló pszichopatológiai tüneteket is méri. A nyolc alskálája közül az első három az evéssel és a test alakjával kapcsolatos viselkedést és attitűdöket operacionalizálja, úgymint testi elégedetlenség, karcsúság iránti

készítés, bulimia. A további 5 alskála az anorexia nervosa patológiás jellegzetességeit vizsgálja (elégtelenség érzése, perfekcionizmus, interperszonális bizalmatlanság, interoceptív tudatosság és félelem a felnőtté válástól). Kutatásunk során a Testi elégedetlenség és a Karcsúság iránti készítés alskálákat vettük fel. Az előbbi esetében a kérdések bizonyos testrészek (csípő, fenék, comb) alakjával való elégedettségre vonatkoznak, míg az utóbbi a hízástól való félelemre, a soványságra való törekvésre, a testsúly miatti aggodalomra és a diétázással való foglalkozásra vonatkozó kérdéseket tartalmaz. A tételeket hatfokozatú Likert-típusú skálán kell értékelni a „soha” (0) és „mindig” (5) végpontok között. A magasabb pontszám nagyobb mértékű testtel való elégedetlenséget, illetve fokozottabb karcsúság iránti készítést jelez. A jelen vizsgálatban mindkét alskála belső megbízhatósága megfelelőnek bizonyult (Cronbach-alfa: 0,89, illetve 0,90).

2.3. Adatelemzési stratégia

A skálaképzés során a hiányzó adatokat a válaszadók saját skálaátlagával helyettesítettük. Az adatpótló eljárást skálánként legfeljebb egy hiányzó adat esetében alkalmaztuk. A kérdőívek belső megbízhatóságának becslésére Cronbach-alfa mutatókat számítottunk azok 95%-os megbízhatósági intervallumaival együtt.

A SATAQ-3 kérdőív faktorstruktúrájának vizsgálatára konfirmatív (CFA) és exploratív (EFA) faktoranalízist egyaránt alkalmaztunk. Mindkét esetben a normalitás megsértésére kevésbé érzékeny MLR becslési módszert (Muthén & Muthén, 1998–2007) alkalmaztuk. A feltáró faktoranalízis során geomin forgatást használtunk. A modellilleszkedés jóságának becslésére abszolút (χ^2 , RMSEA, SRMR) és relatív (CFI, TLI) illeszkedési mutatókat egyaránt alkalmaztunk (Hooper, Coughlan, & Mullen, 2008).

A szociokulturális attitűdök korrelátumait korrelációs elemzéssel teszteltük. A normális eloszlás sérülése esetén Spearman-féle rangkorrelációs elemzést alkalmaztunk. A korrelációs együtthatók értékének értelmezése Cohen (1988) meghatározása alapján történt: 0,3 alatt gyengének, 0,3–0,5 között közepes erősségűnek, 0,5 felett pedig erősnek tekintettük a lineáris kapcsolatokat. Teoretikus modellünket strukturális egyenletek modelljével (útelemzés, MLR becslési módszer) teszteltük. Az elemzéseket az SPSS 21.0 és az MPLUS 7.11 (Muthén és Muthén, 1998–2007) statisztikai programcsomagokkal folytattuk le.

3. Eredmények

3.1. A Megjelenéssel Kapcsolatos Szociokulturális Attitűdök Kérdőív faktorstruktúrájának tesztelése

A négy elsőrendű faktort tartalmazó elméleti modell konfirmatív faktoranalízissel történő tesztelésének eredménye gyenge illeszkedésre utal ($\chi^2(399) = 861,3$, $p < 0,001$; CFI = 0,831; TLI = 0,815; RMSEA = 0,077; RMSEA CI₉₀: 0,069–0,084; SRMR = 0,088). A faktorsúlyok értéke a 0,34–0,84 közötti tartományban ($p < 0,001$) helyezkedik el.

Az exploratív faktoranalízis eredményei szerint a négyfaktoros megoldás illeszkedése közelíti az elfogadhatót ($\chi^2(321) = 612,0$, $p < 0,001$; CFI = 0,893; TLI = 0,856; RMSEA = 0,068; RMSEA CI₉₀: 0,059–0,076; SRMR = 0,044). A tételek besorolása az alábbi szabály alapján történt: egy tételről akkor mondtuk, hogy egy, és csakis egy faktorhoz tartozik, ha faktorsúlya csak egyetlen faktoron haladta meg a 0,25-öt; vagy ha faktorsúlya az egyik faktoron nagyobb volt, mint bármelyik másik faktorhoz tartozó faktorsúlyának kétszerese (Székelyi & Barna, 2002). A fenti szabályt követve 29 tétel faktorbesorolása egyértelműen megtörtént.³ Az első faktor az Internalizáció–általános skála tételeit foglalta magába, emellett ide töltődött az Internalizáció–kisportolt skála két tétele is (19. tétel: *Nem vágyom arra, hogy olyan kisportoltan nézzek ki, mint a magazinokban látható emberek*; 20. tétel: *Összehasonlítom a testemet a jó alakú emberek testével*). A 20. tétel esetében a jelenség háttérében a tétel tartalma állhat. Míg az Internalizáció–kisportolt skála többi tétele a sportos, „atletikus” testalkatra vonatkozik, addig az e tételben szereplő „jó alak” kifejezés általános megfogalmazás (Markland & Oliver, 2008). A nők számára előírt testideál a karcsú, ezért a „jó alak” kifejezés vélhetően inkább a karcsú, semmint a sportos, tónusos testalkat fogalmát hívta elő a kérdőív kitöltése során a vizsgálatban részt vevő nőknél. A második faktor tételei egy az egyben lefedték az Információ skála tételeit, míg a harmadik faktor hiánytalanul tartalmazta a Nyomás skála tételeit. A negyedik faktorhoz az Internalizáció–kisportolt skálához tartozó két tétel (23. és 30.) sorolódott be. Eredetileg ugyanehhez a skálához tartozott volna a jelen elemzés során egyértelmű töltődést nem mutató, a saját faktorán és az Internalizáció–általános faktoron is jelentős faktorsúllyal szereplő 24. tétel is. Az eredményeket az 1. táblázatban részletezzük.

³ Az általunk követett szigorú tételbesorolási szabálytól egy ízben eltértünk. A 15. tétel faktorsúlya a negyedik faktoron 0,29, a teoretikusan saját faktorán (első faktor) pedig 0,57 volt, ami mindössze egy századdal kevesebb, mint a negyedik faktoron mutatott faktorsúly kétszerese (0,58). Ezért azután elméleti és gyakorlati okokból az egyszerűség kedvéért adott tételt besoroltuk az első faktorhoz.

1. táblázat. A Megjelenéssel Kapcsolatos Szociokulturális Attitűdök Kérdőív exploratív faktorelemzésének eredménye
(a négyfaktoros megoldás faktortöltéseinek standardizált becslései)

	1	2	3	4
	Internalizáció -általános	Infor- máció	Nyomás	Internalizáció -kiszportolt
Faktorsúlyok				
3. Nem törődöm azzal, hogy a tes- tem úgy néz-e ki, mint a TV-ben szereplő embereké.	0,44*	-0,06	0,07	0,01
4. Összehasonlítom a testemet a TV-ben szereplő emberek testével.	0,76*	-0,09	0,09	-0,04
7. Bárcsak úgy nézne ki a testem, mint a magazinokban szereplő mo- delleké!	0,63*	0,05	0,06	0,09
8. Összehasonlítom a megjelenése- met a TV- és movizstárok megjele- nésével.	0,91*	0,03	-0,11	-0,07
11. Bárcsak úgy nézne ki a testem, mint a filmekben szereplő embereké!	0,55*	-0,12*	0,25*	0,19*
12. Nem hasonlítom össze a teste- met a magazinokban megjelenő emberek testével.	0,65*	0,07	0,00	-0,07
15. Bárcsak úgy néznék ki, mint a videoklipekben szereplő modellek!	0,57*	0,03	0,03	0,29*
16. Összehasonlítom a megjelené- semet a magazinokban szereplő emberek megjelenésével.	0,80*	0,07	0,02	0,02
27. Nem törekszem arra, hogy úgy nézzek ki, mint a TV-ben szereplő emberek.	0,46*	0,08	0,10	0,21*
1. A TV-műsorok fontos informá- cióforrások a divatról és arról, hogy mi a vonzó.	-0,10	0,79*	-0,11	0,06
5. A TV-reklámok fontos informá- cióforrások a divatról és arról, hogy mi a vonzó.	-0,08	0,80*	0,05	-0,03
9. A TV-ben sugárzott videoklipek nem tartoznak a fontos informá- cióforrások közé, ami a divatot és a vonzóságot illeti.	-0,09	0,39*	-0,03	0,04
13. A magazinok cikkei nem fontos információforrások a divatról és ar- ról, hogy mi a vonzó.	0,09	0,34*	0,10	0,03

1. táblázat folytatása

	1	2	3	4
	Internalizáció -általános	Infor- máció	Nyomás	Internalizáció -kiszportolt
Faktorsúlyok				
17. A magazinok reklámjai fontos információforrások a divatról és arról, hogy mi a vonzó.	0,14	0,75*	-0,01	-0,08
21. A magazinok képei fontos információforrások a divatról és arról, hogy mi a vonzó.	0,04	0,61*	0,19	-0,02
25. A mozifilmek fontos információforrások a divatról és arról, hogy mi a vonzó.	0,05	0,63*	0,05	0,10
28. A mozsillagok nem fontos információforrások a divatról és arról, hogy mi a vonzó.	0,19	0,50*	0,02	0,02
29. A híres emberek fontos információforrások a divatról és arról, hogy mi a vonzó.	0,17	0,58*	0,06	0,01
2. Úgy érzem, hogy a TV-adások, illetve a magazinok nyomást gyakorolnak rám, hogy fogyjak.	-0,02	0,10	0,76*	-0,16*
6. Nem érzem úgy, hogy a TV vagy a magazinok nyomást gyakorolnak rám, hogy csinosan nézzek ki.	0,18	0,07	0,40*	-0,00
10. Úgy érzem, hogy a TV és a magazinok nyomást gyakorolnak rám, hogy sovány legyek.	0,15	-0,06	0,76*	-0,06
14. Úgy érzem, hogy a TV vagy a magazinok nyomást gyakorolnak rám, hogy a testem tökéletes legyen.	0,14	0,07	0,64*	0,11
18. Úgy érzem, hogy a TV vagy a magazinok nyomást gyakorolnak rám, hogy diétázzak.	-0,04	-0,09	0,94*	0,01
22. Úgy érzem, hogy a TV, illetve a magazinok nyomást gyakorolnak rám, hogy testgyakorlást végezzek.	-0,01	0,06	0,70*	0,10
26. Úgy érzem, hogy a TV, illetve a magazinok nyomást gyakorolnak rám, hogy megváltoztassam a megjelenésemet.	0,15	0,22*	0,53*	0,04

1. táblázat folytatása

	1 Internalizáció -általános	2 Infor- máció	3 Nyomás	4 Internalizáció -kisportolt
	Faktorsúlyok			
19. Nem vágyom arra, hogy olyan kisportoltan nézzek ki, mint a magazिनokban látható emberek.	0,30*	0,09	0,19	0,20*
20. Összehasonlítom a testemet a jó alakú emberek testével.	0,66*	-0,04	-0,05	0,01
23. Bárcsak olyan kisportolt lennék, mint a sportcsillagok!	0,01	-0,01	0,04	0,86*
24. Összehasonlítom a testemet a kisportolt emberek testével.	0,35*	0,02	-0,04	0,56*
30. Arra törekszem, hogy úgy nézzek ki, mint a sportolók.	-0,03	-0,00	-0,02	0,83*
A faktorok közötti korrelációk együtthatók				
1. Internalizáció-általános	-			
2. Információ	0,40*	-		
3. Nyomás	0,68*	0,41*	-	
4. Internalizáció-kisportolt	0,30*	0,24*	0,32*	-

Megjegyzés: * $p < 0,05$. Az exploratív faktoranalízist MLR módszerrel és geomin rotációval végeztük. Egy tételről akkor mondtuk, hogy egy és csakis egy faktorhoz tartozik, ha faktorsúlya csak egyetlen faktoron haladta meg a 0,25-öt; vagy ha faktorsúlya az egyik faktoron nagyobb volt, mint bármelyik másik faktorhoz tartozó faktorsúlyának kétszerese. Az egyértelműen töltődő tételek faktorsúlyát félkövér betűvel emeltük ki.

Az exploratív faktoranalízis eredményeinek tükrében a további elemzéseket az első három faktossal végeztük el. A más kutatásokkal való összehasonlíthatóság érdekében eltávolítottuk az Internalizáció-általános skálából az eredetileg nem hozzá tartozó 19. és 20. tételt.

3.2. A vizsgált változók leíró adatai és a megjelenéssel kapcsolatos szociokulturális attitűdök korrelátumai

A 2. táblázatban bemutatjuk a vizsgált változók leíró és belső megbízhatóságra vonatkozó adatait, valamint a változók közötti korrelációs elemzés eredményét. A SATAQ-3 kérdőív három skálájának belső megbízhatósága megfelelőnek bizonyult: a Cronbach-alfa értéke a 0,86–0,90 közötti tartományban helyezkedik el.

2. táblázat. A vizsgált változók alapadatai és korrelációs elemzése⁴

Változók	Cronbach-alfa [CI ₉₅] (tételszám)	Átlag (szórás) [terjedelem]	2. Informatívum	3. Nyomás	4. Karcsúság iránti készletés	5. Testi elégedetlenség	6. BMI	7. Életkor
1. Internalizáció-átlános	0,90 [0,88-0,92] (9)	23,6 (8,91) [9-45]	0,44***	0,72***	0,37***	0,30***	0,02	-0,25**
2. Informatívum	0,90 [0,88-0,92] (7)	25,2 (7,38) [9-43]		0,49***	0,05	-0,01	-0,13 ⁺	-0,16*
3. Nyomás	0,86 [0,83-0,89] (9)	17,7 (7,17) [7-35]			0,38***	0,34***	0,11	-0,14 ⁺
4. Karcsúság iránti készletés	0,90 [0,87-0,92] (7)	4,5 (5,28) [0-20]				0,65***	0,38***	-0,10
5. Testi elégedetlenség	0,89 [0,87-0,91] (9)	8,3 (6,63) [0-26]					0,55***	0,06
6. Testtömegindex (BMI)	- (1)	21,0 (3,37) [15,5-32,5]						0,18*
7. Életkor	- (1)	18,7 (2,82) [15-37]						

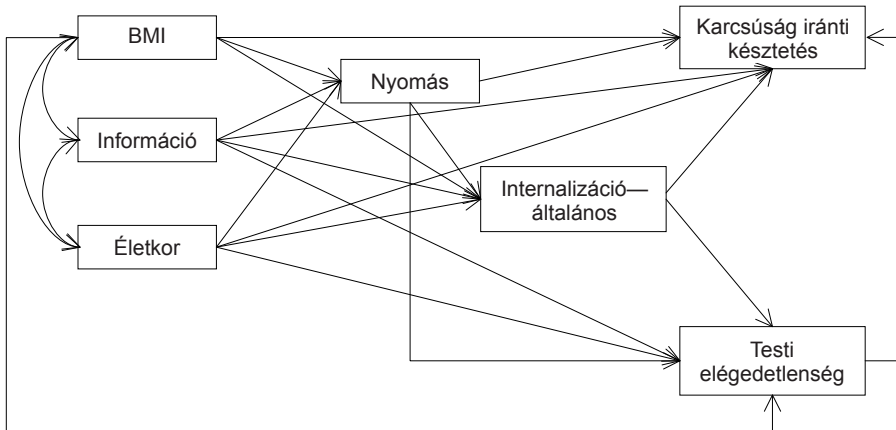
Megjegyzés: ⁺p < 0,10; *p < 0,05; **p < 0,01; ***p < 0,001. CI₉₅: 95%-os megbízhatósági intervallum. Spearman-féle rangkorrelációs elemzés. A dőlt betűvel kiemelt értékek Pearson-féle korrelációs együtthatók. A korrelációs együtthatók értékének értelmezése: 0,3 alatt gyenge, 0,3-0,5 között közepes erősségű, 0,5 felett erős (Cohen, 1988).

⁴ Az öttételes Internalizáció-kisportolt skála Cronbach-alfa értéke 0,77 (CI₉₅: 0,71-0,81), átlaga: 13,3 (SD = 4,26; terjedeleme: 5-24).

A korrelációs elemzés eredményei szerint a külső megjelenés szociokulturális standardjaival kapcsolatos, médiából érkező információ szubjektív fontosságának élménye mérsékelt erősségű, pozitív irányú kapcsolatot mutat a médiából érkező, a testideál elérésére irányuló észlelt nyomással és a karcsú testideál internalizálásával. A médiából érkező nyomás a karcsú testideál internalizálásával erős, a testi elégedetlenséggel és a karcsúság iránti késztetéssel pedig mérsékelt erősségű, pozitív irányú lineáris kapcsolatot mutat. A karcsú testideál internalizálása a testi elégedetlenséget és a karcsúság iránti késztetést egyaránt előre jelzi, mérsékelt erősségű összefüggés formájában. A testtömegindex a megjelenéssel kapcsolatos szociokulturális attitűdökkel nem, csak a testkép zavarai mutat szignifikáns, pozitív irányú, mérsékelt, illetve erős kapcsolatot. Az életkor előrehaladtával ugyanakkor szignifikánsan kisebb mértékű a karcsú testideál internalizációja és a médiából érkező, megjelenéssel kapcsolatos üzeneteknek tulajdonított fontosság, azonban ezek az összefüggések gyengéek.

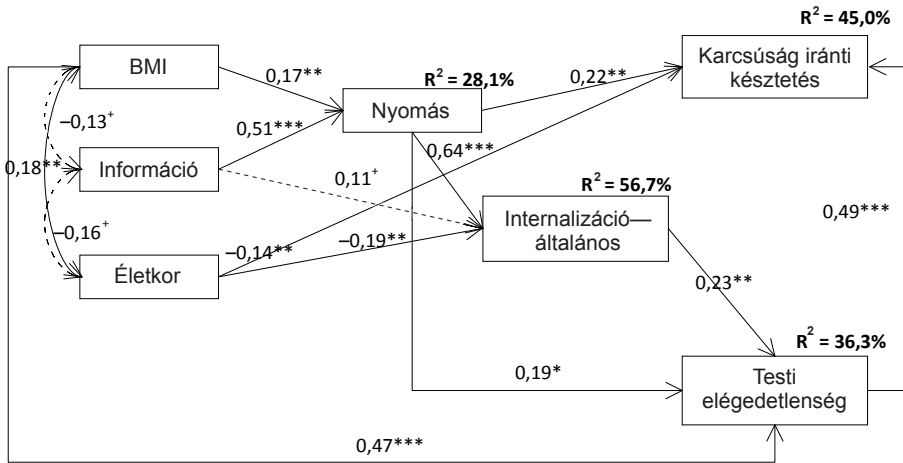
3.3. Útmodell

Teoretikus modellünk (1. ábra) megalkotása során feltételeztük, hogy a szociokulturálisan meghatározott testideálra vonatkozó médiaüzenetek szubjektív fontossága az ideálok elérésére irányuló nagyobb észlelt nyomást eredményez. A fokozott nyomás a karcsú testideál internalizálásán keresztül testtel való elégedetlenséghez és ezáltal a karcsúság iránti késztetéshez vezet. Az elemzés során kontrolláltuk a testtömegindexet és az életkort. A modell az összes lehetséges kapcsolatot tartalmazza (teljesen szaturált modell).

1. ábra. Elméleti modell

2. ábra. Végső modell

Megjegyzés: Az ábra csak a szignifikáns ($p < 0,05$) és a tendenciaszintű ($p < 0,10$) standardizált együttthatókat tartalmazza. Ez utóbbiakat szaggatott vonal jelzi. $^+p < 0,10$, $^*p < 0,05$, $^{**}p < 0,01$, $^{***}p < 0,001$, R^2 : megmagyarázott variancia

Az útelemzés eredményei az alábbiakban foglalhatók össze. A külső megjelenéssel kapcsolatban a média felől érkező üzeneteknek tulajdonított nagyobb fontosság és a magasabb BMI a megjelenés standardjainak elérésére irányuló nyomás fokozott érzetével jár együtt. Az észlelt nyomás erős, pozitív irányú kapcsolatot mutat a karcsú testideál internalizálásával, ugyanakkor szignifikánsan mediálja az információ szubjektív fontossága és a karcsú testideál internalizálása közötti ($\beta = 0,33$, $p < 0,001$), a BMI és a karcsú testideál internalizálása közötti ($\beta = 0,11$, $p = 0,008$), az információ szubjektív fontossága és a karcsúság iránti késztetés közötti ($\beta = 0,12$, $p = 0,010$), valamint az információ fontossága és a testtel való elégedetlenség közötti ($\beta = 0,10$, $p = 0,046$), kapcsolatot. Az észlelt nyomás emellett nagyobb mértékű karcsúság iránti késztetést jelez előre, egyfelől közvetlen módon, másfelől pedig a karcsú testideál internalizációján, illetve a testi elégedetlenségen keresztül ($\beta = 0,07$, $p = 0,019$). A fentiekén túl eredményeink szerint a fiatalabbakra nagyobb mértékben jellemző a karcsú testideál internalizációja és a karcsúság iránti késztetés. A modell az észlelt nyomás varianciájának 28,1%-át, a karcsú testideál internalizációja varianciájának 56,7%-át, a testi elégedetlenség varianciájának 36,3%-át, míg a karcsúság iránti késztetés varianciájának 45,0%-át magyarázza. Lévéen szaturált modell, az illeszkedési mutatók tökéletesek ($\chi^2(0) = 0,00$, $p < 0,001$; CFI = 1,000; TLI = 1,000; RMSEA = 0,000; RMSEA CI₉₀: 0,000–0,000; SRMR = 0,000). Az eredményeket a 2. ábrán mutatjuk be részletesen.

4. Megbeszélés

Középiskolás diáklányok és főiskolai hallgatónők mintáján ($n = 198$) végzett keresztmetszeti, kérdőíves kutatásunk célja a Megjelenéssel Kapcsolatos Szociokulturális Attitűdök Kérdőív (SATAQ-3; Thompson és mtsai, 2004) magyar nyelvű változata faktorstruktúrájának tesztelése és a megjelenéssel kapcsolatos szociokulturális attitűdök egyes testképzavarokkal való kapcsolatának egy komplex modell keretében történő felmérése volt.

A négyfaktoros SATAQ-3 kérdőív megerősítő faktoranalízise nem zárt kielégítő eredménnyel. A feltáró faktorelemzés azonban alátámasztotta a négyből három faktor létét. Az öttételes Internalizáció–kisportolt skála esetében csak két tétel töltődött egyértelműen a megfelelő faktoron. Két tétele az Internalizáció–általános faktorhoz került, az ötödik tétel pedig mindkét internalizáció faktoron számottevő faktorsúllyal szerepelt. A 20. tétel kapcsán más vizsgálatokban is előfordult, hogy inkább az Internalizáció–általános skálához, semmint az Internalizáció–kisportolt skálához tartozott (pl. Calogero és mtsai, 2004; Stefanile, Matera, Nerini, & Pisani, 2011; Warren és mtsai, 2013). Markland és Oliver (2008) a tétel tartalmával magyarázzák a kapott eredményeket, és azt találták, hogy e tétel törlésével javulnak a konfirmatív faktoranalízis illeszkedési mutatói. Mivel a sportos testalkat internalizációját mérő skála eleve csak öt tételből áll, a törlés helyett inkább a tétel szövegezésének átdolgozását, a „sportos” szó beiktatásával történő kiegészítését javasoljuk. Éppen ezért a jelen Függelékben a tétel átfogalmazott változatát közöljük (*Összehasonlítom a testemet a sportos, jó alakú emberek testével*).

A SATAQ-3 kérdőívvel végzett korábbi, feltáró faktorelemzések eredményei vegyesnek tekinthetők a faktorszerkezet tisztasága szempontjából, alacsony és a magas keresztöltések egyaránt előfordultak. Az utóbbira példa Calogero és munkatársai (2004) evészavaros nőkkel végzett vizsgálatának eredménye, az előbbire pedig az olasz változat serdülő lányok mintáján végzett elemzésének eredménye (Stefanile és mtsai, 2011). A jelen kutatás során egyedül az Internalizáció–kisportolt skála tételei mutattak számottevő keresztöltődést, a többi faktor gyakorlatilag tisztán előállt. Ez összecseng más vizsgálatok eredményével (pl. Stefanile és mtsai, 2011; Warren és mtsai, 2013), és arra utalhat, hogy a média által újabban közvetített sportos, tónusos női testalkatra vonatkozó kívánalmak még kevésbé hatják át a fiatal nők tudatát.

Mivel az Internalizáció–kisportolt skála nem jelent meg külön entitásként az általunk lefolytatott faktoranalízis eredményeképpen, a további elemzéseket csak az Információ, Nyomás és Internalizáció–általános ská-

lakkal végeztük el. A skálák belső megbízhatósága a jelen vizsgálat során elfogadhatónak bizonyult.

A kétváltozós elemzések során a testtömegindex egyik megjelenéssel kapcsolatos szociokulturális attitűddel sem mutatott szignifikáns, lineáris összefüggést, amely összecseng Rousseau, Valls és Chabrol (2010) középiskolásokkal, illetve Thompson és munkatársai (2004) egyetemi hallgató-nőkkel végzett kutatásának eredményeivel; bár mindkettő esetében a BMI és a nyomás között gyenge, pozitív irányú összefüggés mutatkozott. Argyrides és munkatársai (2014) középiskolások mintáján azt találták, hogy a szociokulturálisan meghatározott testideál elérésére irányuló, a média felől érkező észlelt nyomás az alultáplált gyerekek esetében a legalacsonyabb, a túlsúlyos és az elhízott serdülők pedig a sovány és a normális súlyú kortársaiknál is nagyobb nyomást érzelenek. A túlsúlyos és obez csoport között nem mutatkozott lényeges különbség e tekintetben.

Útelemzésünk eredményeképpen azonban a magasabb BMI nagyobb mértékű észlelt nyomást jelzett előre, ráadásul az észlelt nyomás teljes egészében megmagyarázta a BMI és a karcsú testideál internalizálása közötti kapcsolatot. A tápláltsági állapot és az észlelt nyomás közötti kapcsolatot azért lenne érdemes tovább vizsgálni más populációkon, mert vannak arra utaló eredmények, miszerint a súlyfelesleg és a depresszió között a testideál elérésére irányuló észlelt nyomás közvetítő szerepet tölt be (Jeffers, Cotter, Snipes, & Benotsch, 2013). Mivel az elhízás és a depresszió komorbiditása ismert (de Wit és mtsai, 2010), az ilyen eredmények támpontokat adhatnak az elhízottak kezeléséhez is.

Míg Rousseau és munkatársai (2010), illetve Thompson és munkatársai (2004) nem találtak lényegi összefüggést az életkor és a külső megjelenéssel kapcsolatos szociokulturális attitűdök között, addig a jelen kutatás során a fiatalabb életkor a kétváltozós elemzések eredményeképpen a karcsú testideál nagyobb mértékű internalizációját és a médiaüzenetek fokozott szubjektív fontosságát jelezte előre. Ezek az összefüggések a többváltozós elemzés során is megmaradtak, bár az utóbbi esetében csak tendencia szinten. Mivel az útmodellünkben az alacsonyabb életkor a karcsúság iránti fokozott készletet is előre jelezte, eredményeink alátámasztják, hogy a serdülőkorú lányok különösen fogékonyak a karcsúságot promotáló médiaüzenetekre (Szabó és mtsai, 2011).

Az evés- és testképzavarok szociokulturális magyarázóelméletének tesztelése gyakorta komplex, többváltozós modellek segítségével történt (pl. Fitzsimmons-Craft és mtsai, 2014; Keery és mtsai, 2004; Myers & Crowther, 2007; Papp és mtsai, 2013); ezért a jelen tanulmányban is erre törekedtünk. A testkép- és evészavarok szociokulturális modellje értelmében feltételeztük, hogy a karcsú testideál elérésére irányuló, a média felől érkező észlelt

nyomás a karcsú testideál internalizációján keresztül testi elégedetlenséghez és karcsúság iránti késztetéshez vezet. Eredményeink a várakozásainknak megfelelően alakultak és összecsengenek például Fitzsimmons-Craft és munkatársai (2014) eredményeivel. Hipotézisünk szerint továbbá a külső megjelenéssel kapcsolatos médiaüzeneteknek tulajdonított fontosság a média felől a karcsú testideál elérésére irányuló észlelt nyomás fokozott élményét jelzi előre. Eredményeink alátámasztották a feltételezésünket és arra is rámutattak, hogy az információ szubjektív fontossága és a karcsú testideál internalizálása között a nyomás élménye mediátor szerepet tölt be. Ez utóbbi összefüggés felismerése tudomásunk szerint újabb adalékul szolgál a témában szerzett eddigi ismeretekhez.

A vizsgálat fő korlátját a keresztmetszeti kutatási elrendezés képezi, amely nem ad lehetőséget ok-okozati következtetések levonására. A kényelmi mintavétel és az adatgyűjtés nőkre történő leszűkítése korlátozza az eredmények általánosíthatóságát. Az antropometriai adatok önbeszámolóval történő felvétele megkérdőjelezi a tápláltsági állapotra vonatkozó adatok érvényességét.

Korlátai ellenére úgy véljük, hogy a SATAQ-3 kérdőív pszichometriai elemzésével hozzájárultunk annak alátámasztásához, hogy e kérdőív magyar változata megbízható, validitása ígéretes és érdemes bevezetni a hazai kutatásba. A komplex modell eredményei az evészavarok prevencióját elősegítő intervenciók pontokat villantanak fel, mint amilyen például a médiaüzenetek szubjektív fontossága vagy a testideál elérésére irányuló, médiából érkező nyomás élményének csökkentése. A későbbiek során szorgalmazzuk a SATAQ-3 pszichometriai elemzését férfiak mintáin, illetve speciális populációkon (pl. evészavarban szenvedők, elhízottak, egyes kisebbségi [pl. etnikai] csoportokhoz tartozók). Emellett elméleti és gyakorlati megfontolásokból érdemes lenne további elemekkel bővíteni a modellt, mint amilyen például a társas összehasonlítás (Fitzsimmons-Craft és mtsai, 2014), vagy a szelf-objektifikáció (Myers & Crowther, 2007). A prospektív kutatási elrendezések alkalmazásával pedig lehetőség nyílna a megjelenéssel kapcsolatos szociokulturális attitűdök változásának nyomon követésére, valamint eme attitűdöknek az evés- és testképzavarokban, továbbá a mentális egészség más aspektusainak alakulásában betöltött szerepének tisztázására.

Irodalom

- Argyrides, M., Kkeli, N., & Kendeou, P. (2014). Validation of the factor structure of the Greek adaptation of the Sociocultural Attitudes Towards Appearance Questionnaire (SATAQ-3). *Body Image, 11*(3), 201–205.
- Calogero, R.M., Davis, W.N., & Thompson, J.K. (2004). The Sociocultural Attitudes Toward Appearance Questionnaire (SATAQ-3): Reliability and normative comparisons of eating disordered patients. *Body Image, 1*(2), 193–198.
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences (Second edition)*. New Jersey: Lawrence Erlbaum.
- Cusumano, D.L., & Thompson, J.K. (1997). Body image and body shape ideals in magazines: Exposure, awareness, and internalization. *Sex Roles, 37*(9–10), 701–721.
- de Wit, L., Luppino, F., van Straten, A., Penninx, B., Zitman, F., & Cuijpers, P. (2010). Depression and obesity: A meta-analysis of community-based studies. *Psychiatry Research, 178*(2), 230–235.
- Fitzsimmons-Craft, E.E. (2011). Social psychological theories of disordered eating in college women: Review and integration. *Clinical Psychology Review, 31*(7), 1224–1237.
- Fitzsimmons-Craft, E.E., Bardone-Cone, A.M., Bulik, C.M., Wonderlich, S.A., Crosby, R.D., & Engel, S.G. (2014). Examining an elaborated sociocultural model of disordered eating among college women: The roles of social comparison and body surveillance. *Body Image, 11*(4), 488–500.
- Furnham, A., Badmin, N., & Sneade, I. (2002). Body image dissatisfaction: Gender differences in eating attitudes, self-esteem, and reasons for exercise. *Journal of Psychology, 136*(6), 581–596.
- Garner, D.M., Olmstead, M.P., & Polivy, J. (1983). Development and validation of a multi-dimensional eating disorder inventory for anorexia nervosa and bulimia. *International Journal of Eating Disorders, 2*(2), 15–34.
- Heinberg, L.J. (2000). Theories of body image disturbance: Perceptual, developmental and sociocultural factors. In J. K. Thompson (Ed.), *Body image, eating disorders, and obesity* (27–47). Washington: American Psychological Association
- Heinberg, L.J., Thompson, J.K., & Stormer, S. (1995). Development and validation of the Sociocultural Attitudes Towards Appearance Questionnaire (SATAQ). *International Journal of Eating Disorders, 17*(1), 81–89.
- Hooper, D., Coughlan, J., & Mullen, M.R. (2008). Structural equation modelling: Guidelines for determining model fit. *Journal of Business Research Methods, 6*(1), 53–60.
- Jeffers, A.J., Cotter, E.W., Snipes, D.J., & Benotsch, E.G. (2013). BMI and depressive symptoms: The role of media pressures. *Eating Behaviors, 14*(4), 468–471.
- Karazsia, B.T., & Crowther, J.H. (2008). Psychological and behavioral correlates of the SATAQ-3 with males. *Body Image, 5*(1), 109–115.
- Keery, H., van den Berg, P., & Thompson, J.K. (2004). An evaluation of the tripartite influence model of body dissatisfaction and eating disturbance with adolescent girls. *Body Image, 1*(3), 237–251.
- Lake, A., & Townshend, T. (2006). Obesogenic environments: Exploring the built and food environments. *Journal of the Royal Society for the Promotion of Health, 126*(6), 262–267.
- Madanat, H.N., Hawks, S.R., & Brown, R.B. (2006). Validation of the Sociocultural Attitudes Towards Appearance Questionnaire-3 among a random sample of Jordanian women. *Body Image, 3*(4), 421–425.

- Markland, D., & Oliver, E.J. (2008). The Sociocultural Attitudes Towards Appearance Questionnaire-3: A confirmatory factor analysis. *Body Image, 5*(1), 116–121.
- Muthén, L.K., & Muthén, B.O. (1998–2007). *Mplus user's guide. (Fifth edition.)* Los Angeles: Muthén & Muthén
- Myers, T.A., & Crowther, J.H. (2007). Sociocultural pressures, thin-ideal internalization, self-objectification, and body dissatisfaction: Could feminist beliefs be a moderating factor? *Body Image, 4*(3), 296–308.
- Neumark-Sztainer, D., Paxton, S.J., Hannan, P.J., Haines, J., & Story, M. (2006). Does body satisfaction matter? Five-year longitudinal associations between body satisfaction and health behaviors in adolescent females and males. *Journal of Adolescent Health, 39*(2), 244–251.
- Papp, I., Urbán, R., Czeglédi, E., Babusa, B., & Túry, F. (2013). Testing the Tripartite Influence Model of body image and eating disturbance among Hungarian adolescents. *Body Image, 10*(2), 232–242.
- Rousseau, A., Valls, M., & Chabrol, H. (2010). The Sociocultural Attitudes Towards Appearance Scale-3 (SATAQ-3): Étude de validation de la version française. *L'Encéphale, 36*(4), 270–276.
- Stefanile, C., Matera, C., Nerini, A., & Pisani, E. (2011). Validation of an Italian version of the Sociocultural Attitudes Towards Appearance Questionnaire-3 (SATAQ-3) on adolescent girls. *Body Image, 8*(4), 432–436.
- Swami, V. (2009). An examination of the factor structure of the Sociocultural Attitudes Towards Appearance Questionnaire-3 in Malaysia. *Body Image, 6*(2), 129–132.
- Szabó, K., Túry, F., & Czeglédi, E. (2011). Evészavarok és a média – A magazinolvasási szokások és az evészavarok lehetséges kapcsolata. *Mentálhigiéné és Pszichoszomatika, 12*(4), 353–374.
- Székelyi, M., & Barna, I. (2002). *Túlélőkészlet az SPSS-hez. Többváltozós elemzési technikákról társadalomkutatók számára.* Budapest: Typotex Kiadó
- Thompson, J.K., & Heinberg, L.J. (1999). The media's influence on body image disturbance and eating disorders: We've reviled them, now can we rehabilitate them? *Journal of Social Issues, 55*(2), 339–353.
- Thompson, J.K., & Stice, E. (2001). Thin-ideal internalization: Mounting evidence for a new risk factor for body-image disturbance and eating pathology. *Current Directions in Psychological Science, 10*(5), 181–183.
- Thompson, J.K., van den Berg, P., Roehrig, M., Guarda, A.S., & Heinberg, L.J. (2004). The Sociocultural Attitudes Towards Appearance Scale-3 (SATAQ-3): Development and validation. *International Journal of Eating Disorders, 35*(3), 293–304.
- Túry, F., Sáfrán, Zs., Wildmann, M., & László, Zs. (1997). Az Evési Zavar Kérdőív (Eating Disorder Inventory) hazai adaptációja. *Szenvedélybetegségek, 5*(5), 336–342.
- Vander Wal, J.S., Gibbons, J.L., & Grazioso, M. del P. (2008). The sociocultural model of eating disorder development: Application to a Guatemalan sample. *Eating Behaviors, 9*(3), 277–284.
- Warren, C.S., Gleaves, D.H., & Rakhkovskaya, L.M. (2013). Score reliability and factor similarity of the Sociocultural Attitudes Towards Appearance Questionnaire-3 (SATAQ-3) among four ethnic groups. *Journal of Eating Disorders, 1*, 14.
- Wheeler, D.L., Vassar, M., & Hale, W.D. (2011). A gender-based measurement invariance study of the Sociocultural Attitudes Toward Appearance Questionnaire-3. *Body Image, 8*(2), 168–172.

Köszönetnyilvánítás

A szerzők köszönetüket fejezik ki dr. Urbán Róbertnek az útelemzésben nyújtott segítségéért.

Szerzői munkamegosztás

A vizsgálatot a három szerző közösen tervezte, míg Bartha Enikő és Pál Edit folytatta le. Az adatelemzést, az eredmények leírását és értelmezését Czeplédi Edit végezte el. A végső szöveg a szerzők közös munkájának eredménye.

Nyilatkozat érdekütközésről

A szerzők ezúton kijelentik, hogy esetükben nem állnak fenn érdekütközések.

Függelék

A Megjelenéssel Kapcsolatos Szociokulturális Attitűdök Kérdőív magyar változata (Sociocultural Attitudes Towards Appearance Questionnaire-3; SATAQ-3)

Kérjük, olvassa el figyelmesen a következő állításokat, és karikázza be azt a számot, amely a legjobban tükrözi az állítással való egyetértésének mértékét!

- 1: egyáltalán nem értek egyet
- 2: inkább nem értek egyet
- 3: semleges az álláspontom az állítással kapcsolatban
- 4: inkább egyetértek
- 5: teljes mértékben egyetértek

1. A TV-műsorok fontos információforrások a divatról és arról, hogy mi a vonzó.	1	2	3	4	5
2. Úgy érzem, hogy a TV-adások, illetve a magazinok nyomást gyakorolnak rám, hogy fogyjak.	1	2	3	4	5
3. <u>Nem törődöm</u> azzal, hogy a testem úgy néz-e ki, mint a TV-ben szereplő embereké.	1	2	3	4	5
4. Összehasonlítom a testemet a TV-ben szereplő emberek testével.	1	2	3	4	5
5. A TV-reklámok fontos információforrások a divatról és arról, hogy mi a vonzó.	1	2	3	4	5
6. <u>Nem érzem úgy</u> , hogy a TV vagy a magazinok nyomást gyakorolnak rám, hogy csinosan nézzek ki.	1	2	3	4	5
7. Bárcsak úgy nézne ki a testem, mint a magazinokban szereplő modelleké!	1	2	3	4	5

8. Összehasonlítom a megjelenésemet a TV- és mozisztárok megjelenésével.	1	2	3	4	5
9. A TV-ben sugárzott videoklipek <u>nem</u> tartoznak a fontos információforrások közé, ami a divatot és a vonzóságot illeti.	1	2	3	4	5
10. Úgy érzem, hogy a TV és a magazinok nyomást gyakorolnak rám, hogy sovány legyek.	1	2	3	4	5
11. Bárcsak úgy nézne ki a testem, mint a filmekben szereplő embereké!	1	2	3	4	5
12. <u>Nem</u> hasonlítom össze a testemet a magazinokban megjelenő emberek testével.	1	2	3	4	5
13. A magazinok cikkei <u>nem</u> fontos információforrások a divatról és arról, hogy mi a vonzó.	1	2	3	4	5
14. Úgy érzem, hogy a TV vagy a magazinok nyomást gyakorolnak rám, hogy a testem tökéletes legyen.	1	2	3	4	5
15. Bárcsak úgy néznék ki, mint a videoklipekben szereplő modellek!	1	2	3	4	5
16. Összehasonlítom a megjelenésemet a magazinokban szereplő emberek megjelenésével.	1	2	3	4	5
17. A magazinok reklámjai fontos információforrások a divatról és arról, hogy mi a vonzó.	1	2	3	4	5
18. Úgy érzem, hogy a TV vagy a magazinok nyomást gyakorolnak rám, hogy diétázzak.	1	2	3	4	5
19. <u>Nem</u> vágyom arra, hogy olyan kisportoltan nézzek ki, mint a magazinokban látható emberek.	1	2	3	4	5
20. Összehasonlítom a testemet a sportos, jó alakú emberek testével.	1	2	3	4	5
21. A magazinok képei fontos információforrások a divatról és arról, hogy mi a vonzó.	1	2	3	4	5
22. Úgy érzem, hogy a TV, illetve a magazinok nyomást gyakorolnak rám, hogy testgyakorlást végezzek.	1	2	3	4	5
23. Bárcsak olyan kisportolt lennék, mint a sportcsillagok!	1	2	3	4	5
24. Összehasonlítom a testemet a kisportolt emberek testével.	1	2	3	4	5
25. A mozifilmek fontos információforrások a divatról és arról, hogy mi a vonzó.	1	2	3	4	5
26. Úgy érzem, hogy a TV, illetve a magazinok nyomást gyakorolnak rám, hogy megváltoztassam a megjelenésemet.	1	2	3	4	5
27. <u>Nem</u> törekszem arra, hogy úgy nézzek ki, mint a TV-ben szereplő emberek.	1	2	3	4	5
28. A mozicsillagok <u>nem</u> fontos információforrások a divatról és arról, hogy mi a vonzó.	1	2	3	4	5
29. A híres emberek fontos információforrások a divatról és arról, hogy mi a vonzó.	1	2	3	4	5
30. Arra törekszem, hogy úgy nézzek ki, mint a sportolók.	1	2	3	4	5

Skálaképzési útmutató:

A csillaggal jelöltek fordított tételek. A skálaképzés a tételek összeadásával történik.

1. Internalizáció-általános: 3*, 4, 7, 8, 11, 12*, 15, 16, 27*
2. Internalizáció-kisportolt: 19*, 20, 23, 24, 30
3. Nyomás: 2, 6*, 10, 14, 18, 22, 26
4. Információ: 1, 5, 9*, 13*, 17, 21, 25, 28*, 29

Hungarian adaptation of the Sociocultural Attitudes Towards Appearance Questionnaire-3

CZEGLÉDI, EDIT – PÁL, EDIT – BARTHA, ENIKŐ

Background: Sociocultural theories explaining eating disorders with multifactorial etiology attribute a major role to sociocultural influences focusing on appearance and the internalization of socioculturally defined standards. *Objective:* The purpose of the study was to test the factor structure of the Hungarian version of the Sociocultural Attitudes Towards Appearance Questionnaire-3 (SATAQ-3; Thompson et al., 2004) and to evaluate the relationship between sociocultural attitudes towards appearance and certain body image disorders in a complex model. *Methods:* Our study was a cross sectional survey, participants were high school girls and college women (N = 198, mean age: 18.7 years, SD = 2.82 years). Self-reported weight and height, the SATAQ-3, and the Eating Disorder Inventory were administered. *Results:* The confirmatory factor analysis did not supported the theoretically proposed structure of the SATAQ-3 ($\chi^2(399) = 861.3$, $p < 0.001$, CFI = 0.831, TLI = 0.815, RMSEA = 0.077). According to the results of the exploratory factor analysis, the model fit of the four factor solution was close to acceptable ($\chi^2(321) = 612.0$, $p < 0.001$, CFI = 0.893, TLI = 0.856, RMSEA = 0.068). The Information and Pressures subscales appeared clearly; items on the Internalization-General subscale loaded on the same factor; however, items on the Internalization-Athlete subscale showed significant crossloadings on the Internalization-General factor. The subscales' internal consistencies were satisfactory. Results of our path analysis showed that after adjusting for age and BMI, perceived pressures from the media to achieve the thin body ideal leads to body dissatisfaction and drive for thinness via thin-ideal internalization. Perceived pressure has a mediating role between the subjective importance of appearance-related information obtained from media and the internalization of the thin ideal. *Conclusions:* The Hungarian version of the SATAQ-3 is a reliable measure, its validity is promising, and therefore we suggest its use in future Hungarian research. The results of our path analysis reflect intervention options for facilitating the prevention of eating disorders.

Keywords: Sociocultural Attitudes Towards Appearance Questionnaire-3, SATAQ-3, body image disturbance, factor analysis, path analysis